

„שני רעים יצאו לדרך“

הוא האמין כי יחסים אלה הם הבסיס לעתיד האימפריה אחרי המלחמה. הוא לא היה היחיד שחשב כך. אולם הוא שילם עבור דיעה זאת בחייו — — —

ההחלטה

היתה זאת אחת ההחלטות שאיש אינו יכול לקבוע בדיוק מתי הוחלטה, ומי החליט.

כשפרש אברהם („יאיר“) שטרן מאצ״ל, בקיץ 1940, קרא לארגונו „הארגון הצבאי הלאומי בישראל“. הוא התכוון לבטא: בני גוד לאצ״ל הישן, שנקרא „הארגון הצבאי הלאומי בארץ-ישראל“, יפעל הארגון החדש בעם ישראל בכל רחבי העולם. האויב אינו הנציב העליון היושב בירושלים. האויב הוא האימפריאליזם הבריטי באשר הוא שם, והמלחמה בו תתנהל בכל הארצות, וכל הבישות.

שטרן העלה את הרעיון להרוג את השר הבריטי לענייני המזרח-התיכון. היה זה אז סר אוליבר ליטלטון, אחד מעמודי התווך של המפלגה השמרנית, שר-המושבות הב-

היטב במיבצר עתיק. היה כלוא גבר שקט. נמוך-קומה. יואל בראנד, שליח 800 אלף יהודי הונגריה, האיש שגורל שליחותו יכול היה להציל רבבות, הובא באחד הערבים למועדון האנגלו-מצרי, נחקר ארוכות על ידי קבוצה של תריסר אנגלים. הוא לא שם לב במיוחד לכך. משך חמישה חודשים הת-רגל לחקירות בלתי-פסקות. 14 שעות בי-יממה. אולם הוא זכר היטב אותה פגישה. כי בה נפל פסוק היסטורי.

אחד הנוכחים שאל אותו על שליחותו. שוב ושוב הדגיש בראנד שאפשר להציל.

הלורד חזר הביתה. נהג המכונית הפר-טית הנוחה התקרב לשער הגן שהקיף את הווילה בשכונת זאמלק, קהיר, רובע של וילות נאות בהן גרו עשרי הארץ וה-מושלים הבריטיים. המכונית עצרה, הנהג פתח את הדלת, עמד לגשת לשער, לפתחו לפני המכונית.

נפתע נפתחה הדלת אשר ליד הלורד מוין. צעיר שחרחר דחף את ידו פנימה, ירה מקרוב, פצע את הלורד פצעי-מוות.

המזכירה שישבה לידו, לא נפגעה כלל. הנהג, קורפורל פולר, לא איבד את עש-תונותיו. הוא שלף את אקדחו. אך עוד לפני שיכול היה לפתוח את הניצרה, נקצר עליידי כדוריו של צעיר שני, בלונדי ו-תכול-עניינים, שחיפה על הראשון.

השניים עלו על אוטוביוס, התרחקו במ-הירות. אולם הגורל רצה אחרת. שוטר מצרי רכוב על אוטוביוס, שנזדמן במקרה במקום, רדף אחריהם, פתח עליהם באש. השניים ירו לעבר גלגליו, נקבו אחד מהם. אולם באותו רגע נפצע הצעיר הבלונדי בריאותיו. השחרחר הסתכל אחורה, כאילו לעזור לחברו, נמלך בדעתו, השתדל להת-רחק. לשוא. ההמון שהתאסף תפס בו. השניים נעצרו.

בינתיים שילפנה המזכירה לאמבולנס. אולם עוד בדרך לבית-החולים מת — — —

הקרבו

ולט אדוורד גיאנס, הבארון הראשון ל-בית מוין, בנו השלישי של הלורד הראשון לבית אייבי, היה כשיא הקאריירה שלו כשפגע בו הכדור הקטלני.

דרך חיו מצלצלת בדיוק כדרך חיו של כל לורד בריטי אחר בעל מעמד דומה: יליד דובלין, אירלנד, בן 64, חניך בית-הספר האריסטוקרטי של איתון, נפצע במל-חמת הבורים וזכה לאות הצטיינות של המלכה (ויקטוריה), חבר-פרלמנט משך 24 שנים, חבר עיריית לונדון, מפקד-גדוד ו-קצין-מטה במלחמת-העולם הראשונה, תת-שר המלחמה, מזכיר כלכלי לשר האוצר, שר החקלאות הדייג, חבר מספר ועדות מלכותיות, שר-המושבות, מנהיג בית-הלורדים, חבר מועצת המלך, ולאחרונה שר לענייני המזרח התיכון בקאהיר. בעלה של הליידי אבלין ארסקין, שמתה חמש שנים לפניו, אב לשני בנים, שאחד מהם מת.

מאחורי העובדות היבשות הסתתר גבר יפה-תואר, אחד המוחות החריפים בממשל-תו של וינסטון צ'רצ'יל, ידידו האישי. לא בכדי נשלח לקאהיר. שם נרקם חלק מעתיד האימפריה. שם הוקמה הליגה הערבית, תחת חסותו. שם גם נידונה „בעית ארץ-ישראל“.

ליד אותה קאהיר, בחדר נקי ומרוהט

עדראיה

עיתונאי מצרי, הנ-ציח את בית-יצורי כפי שחבריו בארץ זכרים אותו בימי פעילותו הרבה בלוחמי חירות ישראל.

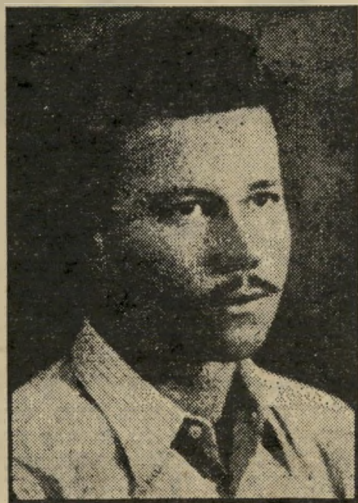
ברח גבר צעיר, חסון, איש-פעולה מלידה, „איש-הברזל“ של לח״י: יצחק שמיר (יזר-ניצקי). הוא הקים מחדש את מרכז לח״י, צירף אליו מורה-לספרות בשם ישראל שייב („אלדד“). הכין את התכנית לכריחה ההמו-נית של מנהיגי לח״י מלטרון, ביניהם נתן פרידמן-ליין („גרא“), החבר השלישי של המרכז. פרידמן-ליין יצא לחופשי, שייב נאסר.

לח״י עבר התפתחות רעיונית, לא היתה לו אידיאולוגיה מגובשת, פרט למלחמה בבריטים. אולם הסתמנו באופק יסודות של אידיאולוגיה חדשה. עיקרה: מלחמת-השחרור אינה „ציונית“, אלא ערבית, ארצישראלית, מרד של בני-הארץ נגד שליט זר.

אחד ההוגים העקריים היה ישראל שייב. שייב התנגד בחריפות אישית לתורות זיבר-טינסקי, עד כדי כך שביקש לסתור ממש כל פרט ופרט של דברי המנהיג הרביזני-ניסטי. זיבטינסקי אמר כי יש הבדל בין האנגלים הטובים (לורד בלפור) והאנגלים הרעים (מק-מייקל). שייב אמר שכל האנג-לים רעים, אויבים טבעיים לעם ישראל בארצו. זיבטינסקי ראה את המאבק בין יהודים וערבים, כשהאנגלים משמשים צד שלישי. שייב החל לרמוז כי היהודים וה-ערבים הם שותפי-גורל. זיבטינסקי דרש לשבור את ההסתדרות. שייב החל מזכיר לטובה את המילה סוציאליזם.

הוא לא היה יחיד. ההוגה העיקרי, פריד-מן-ליין, התקדם באותו כיוון. הכל היה עוד בלתי-מגובש. אולם כבר נראתה תיאוריה חדשה של שותפות עברית-ערבית. שתחור של במאבק נגד הבריטים, ישמשו אחר-כך יסוד לחיים חדשים במרחב. רק במאבק יוכלו הערבים להשתכנע כי בני הארץ ה-עבריים אינם סוכני האימפריאליזם הזר וראש-גשר של המערב הקולוניאלי, אלא שוחרי-חופש, מעורה במרחב.

רצח הלורד מוין נועד להפעיל תהליך זה. יצחק שמיר הכין אותו בסבלנות. אנשי לח״י הקימו תאים בין החיילים ה-ארצישראלים במצרים, הקרקע הוכשרה. אולם ראש-התא יוסף („עזרא“) סיטנר, חי-וה את דעתו כי החיילים לא יוכלו לבצע פעולה. אפשר היה להעבירם בכל יום, ואילו המבצע חייב להיות בעל אפשרות לשהות במקום. לחכות להודמנות. שמיר חיפש איש — אדם נאמן, שאפשר

תמונה נאמנה בה צייר אליהו בעפרון את השפם שנוסף לו בינתיים בישוב בבית-הסוהר במצריים בימים בהם ציפה למשפטו.

ריטי בשנים האחרונות. אולם עוד לפני שהתגבשה תכנית מעשית, נהפס אברהם שטרן בעלית גג בשכונת פלורנטיין, תל-אביב, נקטל עליידי קציני-המשטרה מורטון. ארגונו נופץ לרסיסים. כל מנהיגיו נכלאו. עברו שנתיים. ליטלטון מסר את תפקידו למונקטון למוין. איש מהם לא שם את לבו במיוחד לכך שבינתיים קרה משהו בארץ-ישראל. ממחנה-המעצר במרזע

תמונתו בפנסיה-שירות של הצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה, לפני שטרק והצטרף שוב למחתרת של לוחמי חירות ישראל.

חכים

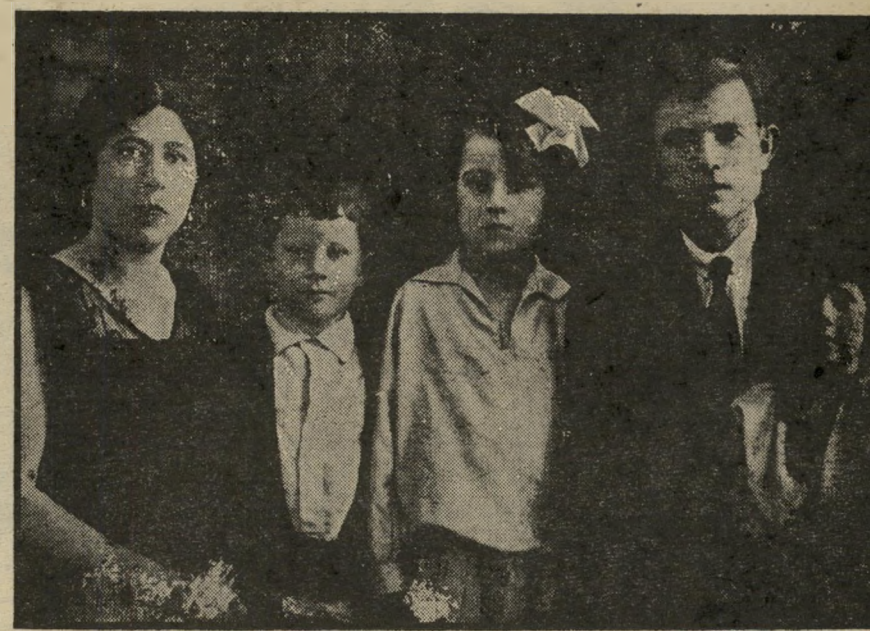
לבסוף הפליט הבריטי: „מה אעשה במיל-יון יהודים? איפה אשים אותם?“ בצאתו שאל בראנד מי היה האישי. התשובה: לורד מוין.

אחרי שיחרורו הצטרף בראנד ללח״י הארגון שהרג את הלורד מוין, אריסטוקרט וכן למשפחה בעלת שם-עולמי בין יצרני הבירה. לא היה אדם אכזרי. להיפך, ימים מעטים לפני מותו אמר לבנו: „גורל היהודים הוא טרגדיה גדולה. יצטרפו לחשוב מה לעשות אתם אחרי המלחמה!“

אולם הלורד מוין היה קודם כל מדינאי בריטי, ודאגתו הראשונה, ואולי היחידה, היתה נתונה לאימפריה הגדולה. הוא ידע כי כל יהודי שיינצל יוסיף לקלקל את היחסים בין האמפריה לבין שליטי ערב.

תמונת נעורים אופיינית זו לתקופה, בה גדל בית-יצורי, מראה אותו (קיצוני מימין) במשק ומתניג, בסיוול של בית-הספר, בו למד בילדותו. הוא היה תלמיד מצטיין ביותר, אהוד על חבריו בני גילו ומוריו.

תמונת ילדות מראה את אליהו בית-יצורי (שני משמאל) עם אביו שתי אחיותיו ואמו, שמתה בהיותו בן 16. עוד בילדותו בלט אליהו באופי תקיף, מרץ בלתי-רגיל וכושר-החלטה שאיפיינו כלי-כך את פעילותו במחתרת.